

DaneSpine

Pro-styret rygkirurgi

2024

JUNI 2024

Dansk Rygkirurgisk Selskab

Få rygpatienter har brug for kirurgi

Ifølge sundhedsstyrelsen levede 970.289 personer i 2017 med lænderygsmærter. Færre end 10.000 af disse personer fik foretaget en rygoperation, hvilket svarer til 1%.

- **Patienter der får tilbudt kirurgi er nøje udvalgt og lider af alvorlige smerter eller funktionsnedsættelse.**
- **Patienterne er henvist fra egen læge/kiropraktor/fysioterapeut, hvor ikke kirurgisk behandling er afprøvet, og hvor der ikke er opnået tilstrækkelig lindring. Valget står således ikke mellem træning eller operation, men et både – og.**
- **Rettidig kirurgi er afgørende for at forhindre, at patienter lever med vedvarende smerter eller lammelser.**

Dansk Rygkirurgisk Selskab vil fortsat arbejde for, at patienter med lænderygbesvær får den bedst mulige behandling til den rette tid.

Introduktion

Systematisk registrering af behandlinger for ryglidelser, i både primær- og sekundærsektoren, er et afgørende grundlag for, at værdien af den enkelte behandling kan vurderes og optimeres. Inden for det rygkirurgiske speciale hjælper DaneSpine til at dokumentere effekten af både vanlige og nyere rygkirurgiske indgreb.

På baggrund af DaneSpine udgives hvert år en årsrapport - som udgør dokumentationen for det omfattende og systematiske arbejde med dataopsamling, der dagligt udføres på de rygopererende matrikler.

"Data is the compass that guides quality improvement in healthcare. Without it, we're navigating in the dark."

Unknown

I denne folder har vi samlet udvalgte resultater fra DaneSpine årsrapporten.

Alle DaneSpine årsrapporter kan læses her: www.DRKS.dk

Eller ved at scanne QR-koden

Rigtig god læselyst

Styregruppen for DaneSpine

*Mikkel Østerheden
Andersen*

*Søren Peter
Eiskjær*

Michael Nielsen

Christian Møller

*Kresten Wendell
Rickers*

DaneSpine

DaneSpine er en landsdækkende klinisk kvalitetsdatabase anmeldt under forskningsparaplyen, der har til formål at monitorere og forbedre den sundhedsfaglige kvalitet af rygoperationer for alle rygpatienter i Danmark. Database indeholder data for rygoopererede patienter og er baseret på et frivilligt samarbejde mellem landets rygoopererende afdelinger og klinikker.

I DaneSpine databasen indsamles der systematisk data om rygkirurgiske patienter, operative procedurer og resultater. Herved er det muligt at kvalitetsvurdere og ved behov forbedre forløb og behandling for patienter, der opereres for lænde- og rygproblemer i Danmark.

Data

Databasen omfatter en samling af data og information om rygkirurgiske indgreb. Ydermere en lang række patientrapporterede målinger (PRO), som samlet set giver et helhedsbillede af rygkirurgiens aktiviteter og dens resultater.

DaneSpine opsamler patientoplyste præoperative data, kirurgindberettede operative data samt patientoplyste data henholdsvis 1, 2, 5 samt 10 år postoperativt. Patienterne indberetter "Basis demografiske oplysninger" samt PRO-data.

Alle spørgeskemaer følger internationale standarder.

Status

DaneSpine har indsamlet data siden 2009, og der er på nuværende tidspunkt opsamlet data på mere end 100.000 patienter.

PRO-styret Rygkirurgi

- Hvad er det?

PRO (Patient Reported Outcome) styret rygkirurgi er en tilgang til rygkirurgi, hvor patientens egne rapporterede resultater og oplevelser spiller en central rolle i vurderingen af behandlingsresultaterne. Dette indebærer at indsamle og vurdere data om patientens oplevelse af symptomer, funktionsevne og livskvalitet før, under og efter kirurgiske indgreb.

PRO-styret rygkirurgi stræber efter at identificere de behandlinger, der tilfører mest mulig værdi til patienterne, samt udvikle modeller til beslutningsstøtteværktøjer til at understøtte den fællesbeslutningstagen.

ODI - Oswestry Disability Index

Er et spørgeskema specifikt designet til at vurdere **funktions-nedsættelse** forårsaget af lændesmerter. Det består af 10 spørgsmålskategorier, og der genereres en sumscore fra 0 -100.

En sumscore <20 indikerer ingen eller få rygener, en score mellem 41-60 indikerer svær invaliditet og en score >80 indikerer sengebunden invaliditet betinget af rygsmerter.

EQ-5D – EuroQol

Er et spørgeskema, der viser **helbredsrelateret livskvalitet**.

Det består af 5 spørgsmål, og der genereres en score fra 0 til 1, hvor 0 svarer til svær sygdom, og 1 til total rask.

VAS ben/ryg

Visuel Analog Score (VAS) er et **mål for smerter** på en skala fra 0 til 100, hvor 0 er ingen smerter og 100 er værst tænkelige smerter

Forsnævring af rygmarvskanalen

”Spinal Stenose”

Efter operationen falder den gennemsnitlige **smerteintensitet** i ryggen med 63% (VAS fra 54 til 20) og i benene med 67% (VAS fra 64 til 21).

Den **fysiske funktion** bedres med 60% (ODI fra 39 til 15).

I gennemsnit følte patienterne sig 48% raske før rygoperationen og 70% raske efter rygoperationen. (EQ-5D fra 0,48 til 0,70).

Andelen af patienter med forsnævring i rygmarvskanalen der kan gå længere end 1 km øges fra 19% til 50% efter operationen.

Forsnævring af rygmarvskanalen opstår på baggrund af aldersbetinget forandringer af båndskiver, ledbånd og de små styreled, så pladsen til nerverne i ryggen reduceres.

Symptomerne hos de fleste patienter er tyngdefornemmelse, ændret følesans og smerter i benene, der forværres ved gang. Tilstanden ses ofte hos ældre mennesker, der oplever faldende gangdistance og gradvist tiltagende smerte.

Kirurgisk behandling kan hjælpe med at lindre symptomerne ved at skabe mere plads til nerverne. Dette er den eneste dokumenterede metode, der vedvarende reducerer patienternes symptomer.

I årsrapporten er der data på mere end 32.000 opererede patienter, hvilket betyder, det er den rygoperation, der hyppigst udføres i Danmark. Gennemsnitsalderen af patienterne er 74 år og 59% er kvinder.

Diskus prolaps i lænden

” Lumbal diskusprolaps”

Efter operationen falder den gennemsnitlige **smerteintensitet** i ryggen med 50% (VAS fra 55 til 27) og i benene med 65% (VAS fra 69 til 24).

Den **fysiske funktion** bedres med 59% (ODI fra 47 til 19).

I gennemsnit følte patienterne sig 46% raske før rygoperationen og 76% raske efter rygoperationen. (EQ-5D fra 0,46 til 0,76).

76% af diskusprolaps patienter der inden operationen havde et morfinforbrug, stoppede med det efter operationen.

Diskusprolaps opstår på baggrund af en svaghed i båndskiverne, hvor en del af båndskiven buler ud og trykker på nerverne ned til benene. Det er en af de mest udbredte rygsygdomme i Danmark.

De fleste patienter oplever smerter i ryggen, der stråler ned i benene og strækker sig ned under knæet. I alvorlige tilfælde kan patienterne miste evnen til at bruge benene eller få problemer med at kontrollere deres afføring og vandladning.

Det er sjældent nødvendigt med kirurgiske behandling hos patienter med diskusprolaps, da langt de fleste prolaps forsvinder af sig selv. Hos patienter med lammelser, langvarige smerter, eller patienter, der er jobtruede, kan kirurgisk behandling komme på tale. Ved operationen fjernes lidt af båndskiven og pladsen genskabes til nerverne.

I årsrapporten er der data på mere end 27.000 opererede patienter hvor gennemsnitsalderen er 47 år, og 44% af patienterne er kvinder.

Aldersbetinget ledskred i ryggen

”Degenerativ spondylolistese”

Efter operationen falder den gennemsnitlige **smerteintensitet** i ryggen med 77% (VAS fra 59 til 14) og i benene med 80% (VAS fra 61 til 12).

Den **fysiske funktion** bedres med 60% (ODI fra 40 til 16).

I gennemsnit følte patienterne sig 48% raske før rygoperationen 74% raske efter rygoperationen. (EQ-5D fra 0,48 til 0,74).

Aldersbetinget ledskred i ryggen ses hos 10 % af patienter med lumbal spinal stenose, hvor der udvikles ustabilitet i ryggen. Dette kan føre til ryghvirvel-glidning, der yderligere trykker på nerverne til benene.

Symptomerne hos de fleste patienter er smerter i ryggen og bensmerter, der forværres ved gang.

Kirurgisk behandling kan hjælpe med at lindre symptomerne ved at genoprette pladsen til nerverne og i nogle tilfælde ”svejs” de ustabile ryghvirvler sammen.

I årsrapporten er der data på mere end 3.500 opererede patienter, hvor gennemsnitsalderen er 72 år, og 56% af patienterne er kvinder.

Nerveafklemning i nakken

”Cervikal diskusprolaps/foraminær stenose med radikulopati”

Efter operationen falder den gennemsnitlige **smerteintensitet i nakken** med 48% (VAS fra 60 til 31) og i armene med 43% (VAS fra 56 til 32).

Den **fysiske funktion** bedres med 40% (NDI fra 40 til 24).

I gennemsnit følte patienterne sig 53% raske før rygoperationen og 79% raske efter rygoperationen. (EQ-5D fra 0,53 til 0,79).

Diskusprolaps i nakken eller forsnævring af rygmarvskanalen i nakken opstår på baggrund svaghed i båndskiverne på grund af aldersbetingede forandringer af båndskiver, ledbånd og de små styreled, så pladsen til nerverne reduceres.

De fleste patienter oplever smerter i nakken, der stråler ud i armene. I mere alvorlige tilfælde kan patienterne også opleve problemer med at styre deres ben samt tarm- og blærekontrol.

Kirurgisk behandling kan hjælpe med at lindre symptomerne ved at genskabe pladsen til nerverne i rygmarvskanalen.

I årsrapporten er der data på omkring 8.000 opererede patienter.

Gennemsnitsalderen er 52 år. Der er næsten lige mange mænd og kvinder.

Sammenfald i ryggen

”Vertebroplastik”

Den **fysiske funktion** bedres med 35%
(ODI fra 54 til 35).

I gennemsnit følte patienterne sig 23% raske før rygoperationen og 57% raske efter rygoperationen.
(EQ-5D fra 0,23 til 0,57).

Sammenfald af ryghvirvlerne i ryggen sker oftest på grund af knogleskørhed. Tilstanden kan opstå uprovokeret eller i forbindelse med daglige aktiviteter.

De fleste patienter oplever skærende eller stikkende smerter i ryggen. Når flere ryghvirvler falder sammen, kan patienterne opleve at blive kortere og udvikle en mere krum ryg. I alvorlige tilfælde kan dette påvirke patienternes lungefunktion.

Den kirurgisk behandling af tilstanden kaldes vertebroplastik. Det er en lille operation i lokalbedøvelse, hvor der indsættes kanyler i en sammenfalden ryghvirvel. Knoglelim injiceres gennem disse kanyler for at styrke ryghvirvlen, så yderligere sammenfald forhindres, og rygsmerterne lindres.

I årsrapporten er der data på mere end 1.500 patienter opereret for sammenfald i ryggen. Det er primært ældre kvinder, der får foretaget vertebroplastik.

Kvinder udgør 68 % af patienterne, hvoraf 24 % er over 80 år gamle.

DaneSpine

2024

Udgivet juni 2024 af:

DaneSpines styregruppe,
Dansk Rygkirurgisk Selskab
Sektariat for DaneSpine

Uddrag, herunder figurer og tabeller,
er tilladt mod tydelig angivelse af kilde

Alle DaneSpine Årsrapporter er tilgængelige og
kan downloades fra Selskabets hjemmeside:
www.DRKS.dk

JUNI 2024

Dansk Rygkirurgisk Selskab

